

PM - Skyddsåtgärder för groddjur Planprogram Björnkulla, Huddinge

Slutversion, 2023-05-10

EVALUATION MODE

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

Beställning: Huddinge kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Uppdragsansvarig: Anna Seffel
Medverkande: John Hagenby
Foton: Ekologigruppen AB om inget annat anges
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 8353

Groddjur i Björnkullaområdet

Inom programområdet för Björnkulla har livskraftiga populationer av såväl större som mindre vattensalamander, samt enstaka exemplar av vanlig groda och vanlig padda påträffats. Även vanlig snok finns i området. I området finns både bekräftade och potentiella lekvatten (se figur 1) samt lämpliga land- och övervintringsmiljöer (Groddjursinventering Björnkulla, Ekologigruppen 2018). Syftet med detta PM är att vidare belysa möjliga land- och övervintringsmiljöer för groddjur, potentiella rörelsestråk mellan dessa och tidigare identifierade lekvatten samt att ta fram förslag på skyddsåtgärder som kommer behöva vidtas vid en exploatering av området.

Alla groddjur skyddas av artskyddsförordningen § 4 a eller § 6 och är fridlysta i Sverige. Skyddet är utformat som ett strikt skydd, vilket innebär att det inte finns någon rimlighetsavvägning mellan nödvändigheten av projektet och behovet av att skydda arten. Av de grod- och kräldjur som har påträffats i Björnkulla är det större vattensalamander som skyddas enligt § 4 a, vilket innebär att det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsen.

Övriga groddjur skyddas enligt § 6 enligt vilken det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in vilt levande exemplar samt att ta bort eller skada deras ägg, rom eller larver.

För att inte förbudet i artskyddsförordningen ska utlösas vid en exploatering av området behöver skyddsåtgärder genomföras som säkerställer *kontinuerlig ekologisk funktion* för den lokala populationen av grod- och kräldjur. Det innebär att den lokala populationen och livsmiljöer inte får påverkas negativt och att arterna ska kunna fortleva i området även efter en exploatering. Därför måste livsmiljöer och spridningssamband bibehållas eller nyskapas innan anläggande av den planerade bebyggelsen.

Detta PM fokuserar på större vattensalamander som har det starkare lagskyddet av de groddjur som har observerats i Björnkullaområdet. De andra groddjursarterna gynnas också av de skyddsåtgärder som föreslås.

Nuläge

Lekvatten

I det stora diket i sydväst (figur 1, objekt 1) har större och mindre vattensalamander, vanlig groda, vanlig padda samt vanlig snok observerats. Diket är ett bekräftat lekvatten eftersom parning av både större och mindre vattensalamander noterades vid groddjursinventeringen (Ekologigruppen, 2018). I den anlagda dammen intill skolan, Björnkulladammen (objekt 2) påträffades större och mindre vattensalamander samt vanlig padda. Ingen lek kunde bekräftas i dammen men den är ett potentiellt lekvatten.

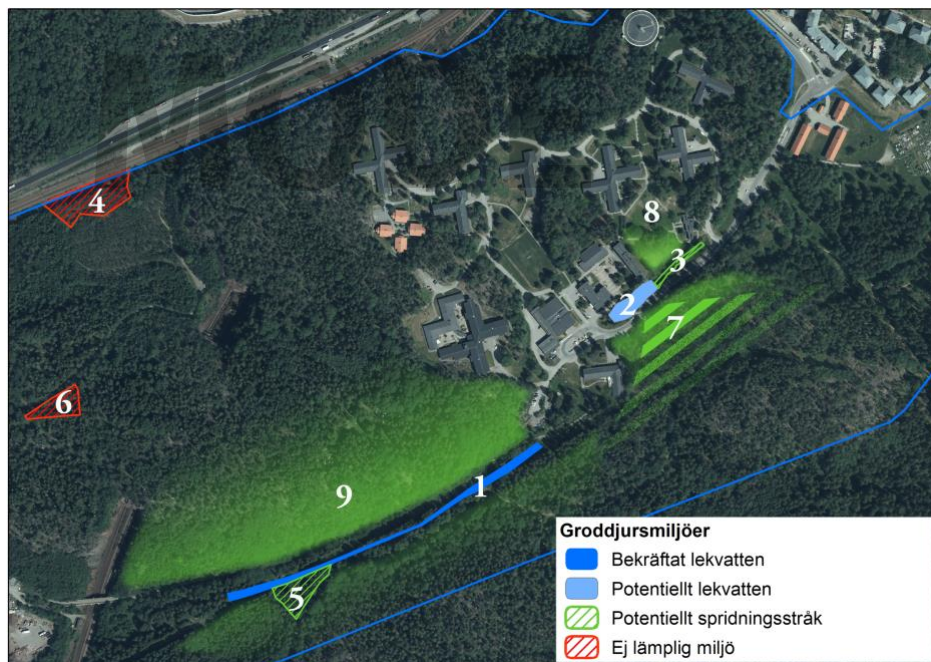
Söder om det stora diket finns en sumpskog (objekt 5) som kan utgöra födosöksmiljö och ett spridningsstråk för groddjur. Även det mindre diket öster om Björnkulladammen (objekt 3) har pekats ut som ett möjligt spridningsstråk.

I två sumpskogsmiljöer (objekt 4, 6) observerades inga groddjur. Objekt 6 var torrlagt vid besöket och vid objekt 4 rådde brist på lämpliga landmiljöer och vattenkvaliteten uppfattades som dålig. Dessa objekt bedömdes som ej lämpliga miljöer för groddjur.

Land- och övervintringsmiljöer

Vid ett fältbesök 2019-12-16 konstaterades att det också finns lämpliga land- och övervintringsmiljöer i närområdet kring det stora diket samt kring dammen. Norr om det stora diket finns en skog med sydsluttningar (objekt 9) som är lämpliga övervintringsmiljöer. Skogen utgör möjligen också en livsmiljö för juvenila grodor. Den skogskulle som finns mittemot dammen, samt skogsdungar i parken, utgör troliga livs- och övervintringsmiljöer (objekt 7, 8).

Groddjur kan förflytta sig relativt långt, över en 1000 meter, för att ta sig mellan lekvatten och övervintringsmiljöer. Vanligare är dock att de söker sina övervintringsmiljöer inom en radie om 50–300 meter från lekvattnet. Från Björnkulladammen bedöms groddjur i nuläget kunna röra sig i flera riktningar: i nordostlig riktning mot parken samt i sydliga riktningar över skogskullen (7) direkt sydost om dammen. Skogskullen är sannolikt en del av ett rörelsestråk för groddjur som kopplar ihop dammen med det stora diket i sydväst och andra livsmiljöer, vilket möjliggör genetiskt utbyte mellan groddjur i dammen och det stora diket. För att ta sig till skogskullen behöver groddjuren korsa vägen, Björnkullaringen, som i nuläget bedöms vara sparsamt trafikerad.

Figur 1. Figuren visar de områden som pekats ut i groddjursinventeringen (1–6) och har kompletterats med livsmiljöer och sannolikt rörelsestråk till och från dammen (grönfärgat 7–9) som observerades vid fältbesök 2010-12-16.

1. Stora diket, 2. Björnkulladammen, 3. Avtappningsdike öster om Björnkulladammen, 4. Sumpskog nordväst om Björnkulla, 5. Sumpskog söder om Björnkulla, 6. Sumpskog väster om Björnkulla, 7. Sannolikt rörelsestråk och livsmiljöer, 8. Sannolika livsmiljöer i parken, 9. Livsmiljö med sydvända skogssluttningar

Påverkan av exploatering

Planerad exploatering av Björnkullaområdet riskerar att ta i anspråk eller på annat sätt påverka bekräftade och potentiella livsmiljöer för groddjur. Planerad bebyggelse och ökad trafikintensitet på Björnkullaringen kan skapa barriäreffekter för groddjur som rör sig till och från dammen.

Förslag på skyddsåtgärder

För att inte artskyddsförordningens förbud ska utlösas vid exploatering av området behöver skyddsåtgärder genomföras för de grod- och kräldjur som finns i området. Skyddsåtgärder för groddjur kan även gynna snok och stärker generellt den biologiska mångfalden i området.

Åtgärder som bör vidtas i närområdet runt den dammen:

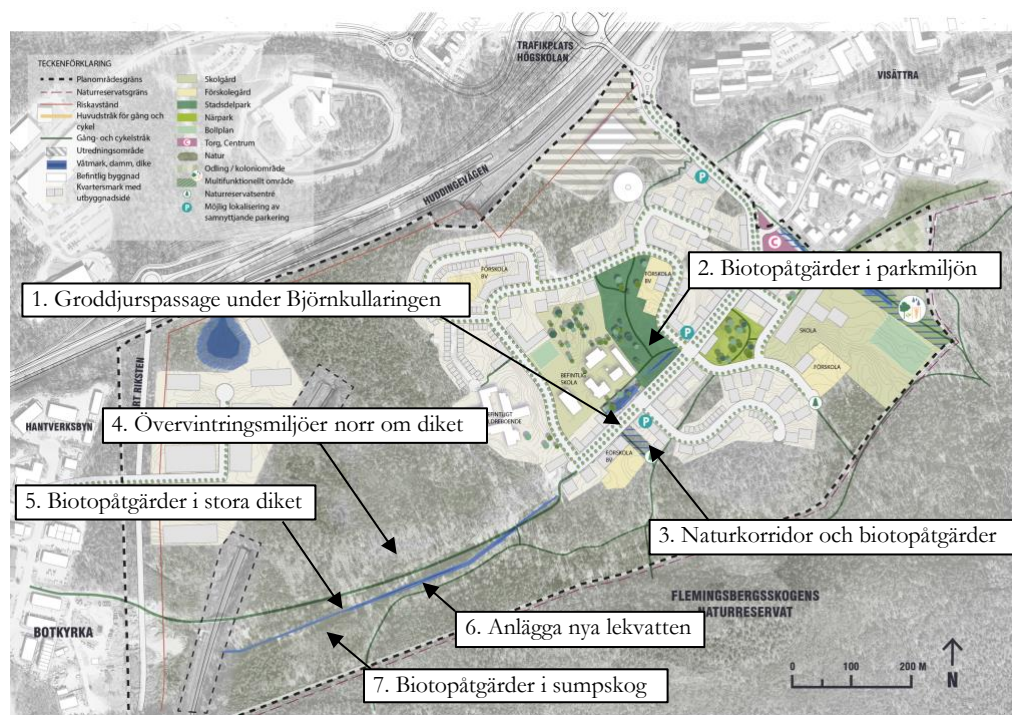
- Anläggande av groddjurspassage under Björnkullaringen, för att möjliggöra groddjurens vandring till livsmiljöer söder om vägen även med ökad trafikintensitet.
- Biotopåtgärder i parkmiljön.
- En naturkorridor mellan dammen och livsmiljöer söder om denna behöver sparas. Korridoren medför att landmiljöer bevaras och att barriäreffekter för rörelse vidare söderut/mot diket undviks. Biotopåtgärder bör anläggas i korridoren för att öka kvaliteten för groddjur.

Åtgärder som bör vidtas i och närområdet runt det stora diket:

- Anläggande nya lekvatten i anslutning till diket.
- Biotopåtgärder för att förbättra kvaliteten, både lekvatten och övervintringsmiljöer.

Genomförs majoriteten av de åtgärder som föreslås (innan kommande detaljplaner genomförs), bedömer Ekologigruppen att den lokala populationen inte påverkas negativt eftersom tillgången till både lekvatten och övervintringsmiljöer kommer att vara fortsatt god även efter en exploatering, samt att vandringsmöjligheterna mellan damm och andra livsmiljöer bevaras genom den naturkorridor som föreslås.

Åtgärderna vidareutvecklas nedan.

Figur 2. Figuren pekar ut platser för skyddsåtgärder ovanpå en tidig skiss av planprogrammet. Gröna fält visar åtgärder i landmiljöer, blåa fält visar åtgärder i vattenmiljöer, gult visar passage under Björnkullaringen och streckad visar ungefärlig plats för den naturkorridor som behöver sparas för att möjliggöra vandring mellan dammen och andra livsmiljöer (svartvit grundkarta från utkast till planprogrammet för Björnkulla, Huddinge kommun 2019).

1. Groddjurspassage under Björnkullaringen

I samband med en exploatering kommer trafiken på Björnkullaringen att öka och därför bör groddjurspassager anläggas så att groddjur helskinnade kan förflytta sig till och från dammen och potentiella övervintrings- och landmiljöer söder om dammen.

Figur 3. Groddjurspassage med ledarmar och tunnel (Temablad Natur - Groddjur, Trafikverket, foto Mats Lindqvist).

Groddjurspassager utgörs av ledarmar längs med båda sidor av vägen och tunnlar som leder under vägen. Ledarmarna förhindrar att groddjur tar sig upp på vägen och leder dem istället mot tunnlar, som bör vara placerade i vardera änden av ledarmarna. Anläggandet av groddjurspassage kommer kräva att det aktuella vägvägsnittet höjs något.

Figur 5. Foto från den sydvända sluttningen idag. På bilden syns strukturer som kan fungera som övervintringsplats för groddjuren. Området behöver dock gallras ur för att skapa mer solinstrålning.

5. Biotopåtgärder i diket

Diket kantas i hög grad av tät vegetation som förhindrar solinstrålning. För att stärka förutsättningarna för groddjur bör diket gallras ur för att skapa mer solbelysta miljöer. Död ved sparas på plats för att skapa skyddande strukturer i diket. Granar kan med fördel användas, eftersom död, fuktig granved även gynnar grön sköldmossa, en art som skyddas av artskyddsförordningen och lever inom programområdet.

6. Anlägga nya lekvatten

Nya lekvatten anläggs genom att en eller flera dammar skapas i anslutning till det stora diket. Här gäller att ju större desto bättre eftersom en större damm har bättre förutsättningar att vara vattenhållande året runt och inte bli torrlagd under perioder utan nederbörd. Bäst är om dammen kan vara grundvattenförsörjd, då har den bättre förutsättningar motstå torka samt att den då inte behöver belastas av eventuella dagvattenföroreningar. Möjligheten till detta beror förstås på grundvattennivåerna i området. Det går också att försörja dammar med vatten från diket. Dammen ska utformas med flacka kanter.

Figur 5. Anlagt lekvattnen för groddjur i Stockholm.

7. Sumpskog/våtmark söder om diket

Sumpskogen bör gallras ur något för att skapa fler solbelysta miljöer. Träd som tas ner lämnas kvar som död ved i våtmarken. En del av sumpskogen kan eventuellt grävas ut och göras något djupare för att den ska bli vattenhållande en större del av året. Ett lämpligt vattendjup att eftersträva är cirka en meter eftersom det är önskvärt att det ska kunna finnas vegetation på botten. Om det är möjligt är det fördelaktigt om sumpskogen kan bli grundvattenförsörjd eftersom det förhindrar uttorkning.

Figur 6. Fotot visar den befintliga våtmarken (t.v.) i anslutning till det stora diket (t.h.). Djuphålör föreslås skapas i våtmarken för att stärka förutsättningarna för denna att hålla vatten året om.